

Uniwersytet Śląski w Katowicach
Szkoła Filmowa im. Krzysztofa Kieślowskiego
Prof. dr hab. Janusz Musiał

Recenzja

dorobku artystycznego, twórczego i dydaktycznego
oraz rozprawy doktorskiej Pani magister **Katarzyny Laskus-Stwora**
w związku z procedurą czynności w przewodzie doktorskim
w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuk pięknych
przeprowadzaną przez Radę Wydziału Grafiki i Sztuki Mediów,
Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu

Pani magister Katarzyna Laskus-Stwora w swojej rozprawie doktorskiej pt. „Jestem z Huty” prezentuje spojrzenie na medium fotografii artystki, która ukończyła takie ośrodki jak:

- Akademia Sztuk Pięknych w Poznaniu / pracownia prof. Piotra Wołyńskiego 2002-2005 licencjat
- Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie / pracownia prof. Agaty Pankiewicz 2005-2007 magister
- Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie / Podyplomowe Studium Pedagogiczne 2005-2007

Autorka jest wszechstronnie ukształtowanym praktykiem w obszarze sztuk wizualnych, autorką licznych projektów fotograficznych; jurorem, organizatorem i kuratorem działań artystycznych (wystaw, warsztatów, spotkań), oraz dydaktykiem i pedagogiem

- **Wykładowca** w Policealnym Studium Animacji Anima Art w Krakowie, prowadzenie autorskiej pracowni fotografii analogowej;
- **Nauczyciel przedmiotów zawodowych** w Zespole Szkół Poligraficzno-Medialnych im. Zenona Klemensiewicza w Krakowie.

Ponadto inne warte wyszczególnienia informacje o Pani magister Katarzynie Laskus-Stwora:

Autorka bloga *Portfolio jako archiwum* od 2021

Członek Związku Polskich Artystów Fotografików oddział Dolnośląski od 2016

Uczestniczka spotkań Autorskiego Laboratorium Fotografii we Wrocławiu od 2015

Sypendystka Prezydenta Miasta Słupska w dziedzinie kultury na 2025 rok na realizację projektu kulturalnego pt. *Fotografie ze Słupska. Przywracając Przeszłość*;

Edukatorka fotografii od 2008 r. - nauczanie w szkole, organizacja warsztatów, plenerów dla artystów;

Egzaminator z zakresu kwalifikacji w zawodzie Fototechnik;

Koordynatorka Galerii CMYK Zespołu Szkół Poligraficzno-Medialnych w Krakowie;

Koordynatorka Międzynarodowego Konkursu Graficznego dla młodzieży z ramienia Zespołu Szkół Poligraficzno Medialnych w Krakowie;

Stypendystka Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2021 r. za projekt *Portfolio jako archiwum*;

Odznaczona Zasłużony dla Kultury Polskiej w 2023

Koordynatorka i realizatorka części projektu Ważne dla Niej, ważne dla nas - opowieści o naszym mieście - Digitalizacja i udostępnienie zasobów Pracowni Fotografii Cyfrowej i Analogowej prowadzonej

przez Jadwigę Girsę-Zimny przy Słupskim Ośrodku Kultury” finansowanego z KPO dla Kultury 2024

Tlen / w ramach rezydencji artystycznej Bałtycka Galeria Sztuki Współczesnej Centrum Aktywności Twórczej w Ustce Kuratorka / Weronika Teplicka

NAGRODY I WYRÓŻNIENIA za fotografię „Matka”

Tifa Tokio International Foto Awards 2022 r.;

New York Photography Awards 2022 r.;

XXVII Ogólnopolski Konkurs Fotografii „Portret”, BPICK w Trzciance, 2022 r.;

XVI Międzynarodowy Konkurs Fotograficzny „Wszystkie dzieci świata”, Pacanów 2022 r.;

X Konkurs Fotograficzny „Portret Prawdziwy”, Nowy Tomyśl 2022 r.;

V Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny - „Polska-Konteksty ”, Epicentrum Kultury, CKIS Konin 2022 r.;

II MIEJSCE za zdjęcie „Europa w czasach pandemii”

35th Edition Great Contest mgFoto „Świat w 2021 r.”;

WYRÓŻNIENIE w 41 Konfrontacjach fotograficznych Gorzowskiego Towarzystwa Fotograficznego za cykl fotografii „Miejsce pobytu - Nowa Huta”, 2022 r.

Autorka ma na swoim koncie wiele wystaw indywidualnych i zbiorowych organizowanych w takich miastach jak: m.in. Kraków, Wrocław, Tarnów, Berlin, Słupsk, Świebodzice, Lublin, Olkusz, Rzeszów, Gorzów Wielkopolski, Bielsko Biała, Poznań, Trzcianka (...)

Fotografia i proces dokumentacji

„Iluzja, czyli złudzenie pojawia się już w początkach fotografii. Ta trudna do określenia cecha zaprzeczała pozornie mimetyczności oglądanego widoku. Coś, co było nie do zatrzymania, pojawiło się w naszej rzeczywistości! Ujawnił się nowy świadek i materialny dowód na istnienie tego co oglądane! To wielkie powiększenie skali doznań naszego ludzkiego poznania! (...) Uczucie obcowania z fotografią staje się podobne do dotknięcia czegoś tajemniczego, co było kiedyś żywą pulsującą materią, a dziś jest tylko kartką papieru!¹”

Fotograf jako autor stanowi przykład medium, które wyzbywa się swojej podmiotowości i powołuje do życia obraz przedmiotu odniesienia. Umożliwia poczucie bezpośredniego obcowania z przedmiotem i doprowadza do jego objawienia się w stanie naturalnym, pozbawionym zabiegów artystycznej estetyzacji, co stanowi przede wszystkim rodzaj antropologicznej praktyki, zaś w mniejszym stopniu jest wyrazem strategii artystycznej zmierzającej ku wykalkulowanej estetyzacji. XIX-wieczny fotograf to wybraniec i demiurg obdarzony szerokimi kompetencjami z zakresu fizyki, chemii oraz sztuk pięknych. W przeszłości człowiek z aparatem to przykład cierpliwego obserwatora świata, łowcy widoków, pokorny wobec mozolnego procesu technologicznego. To twórca odwzorowań świata realnego w celu utrwalenia obrazu i wywołania wrażenia iluzji².

W XX wieku fotografia staje się demokratycznym medium w rękach coraz większej rzeszy ludzi. Fotograf naśladuje otaczający go świat, który jest zasadniczym punktem odniesienia większości powstających prac lub podejmuje próby wizualizacji indywidualnych scenariuszy. Jak mówi Vilem Flusser³: fotograf to funkcjonariusz aparatu, który realizuje program wpisany w funkcje narzędzia. Aparat fotograficzny to samodzielne narzędzie obiektywnej i samoistnej obserwacji i rejestracji rzeczywistości, które powoduje usunięcie podmiotu autora, dzięki czemu przede wszystkim były eksponowane i zostały utrwalone w świadomości kulturowej takie jej cechy jak dokumentalizm, realizm, obiektywizm oraz świadectwo prawdy.

Andreas Muller-Pohle⁴ wyróżnia dwie postawy, które określają strategie postępowania fotografa w ewolucji medium: postawę znalazcy oraz postawę wynalazcy.

- Postawa znalazcy jest oparta na wzorze myśliwego, który poszukuje satysfakcjonujących go widoków rzeczy i zjawisk oraz dokonuje rejestracji, "zdejmowania" wybranych widoków i

¹ J.Lewczyński, Archeologia fotografii. Prace z lat 1941-2005, Wydawnictwo Kropka, Września, 2005

² Wojnecki S.: Fotografia – podwójna gwiazda kultury. Akademia Sztuk Pięknych w Poznaniu. Poznań 2007.

³ Flusser V.: Ku filozofii fotografii. Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach. Katowice 2005.

⁴ Muller-Pohle A. w: Wojnecki S.: Fotografia – podwójna gwiazda kultury. Akademia Sztuk Pięknych w Poznaniu. Poznań 2007.

zamykania ich w kadry. Powyższy przykład jest zorientowany ku naturze, która stanowi bezpośrednie odniesienie i temat, a postawa znalazcy jest wpisana w model społeczeństwa losu.

- Postawa wynalazcy polega na pracy koncepcyjnej, procesach analizy i syntezy wybranych fragmentów kultury i tworzeniu nowych form estetycznych. Ma tu miejsce tworzenie autonomicznych przestrzeni wizualnych, które stanowią opozycję w stosunku do bezpośrednich obrazów rzeczywistości. Postawa ta wpisuje się w model społeczeństwa wyboru. W efekcie powyższych dwóch strategii mamy do czynienia z przykładami fotografii bezpośredniej (czystej) oraz fotografii manipulowanej (wykoncypowanej, inscenizowanej).

„Fotografia jest naszym egzorcyzmem. Społeczeństwo prymitywne miało swe maski, społeczeństwo mieszczańskie – swe lustra. My mamy swe obrazy”⁵.

Jak w powyższym pejzażu fotografii i sztuki mediów prezentuje się twórczość (rozprawa oraz dzieło) Pani magister Katarzyny Laskus-Stwora pt. „Jestem z Huty” ?

⁵ Baudrillard J.: w: Stiegler B., *Obrazy fotografii. Album metafor fotograficznych*, Universitas, Kraków, 2009 s.207.

Praca doktorska – poziom obróbki teoretycznej i artystycznej

Praca teoretyczna

Układ rozprawy doktorskiej jest klarowny. Praca teoretyczna liczy 140 strony i jest zbudowana z wprowadzenia, podsumowania oraz 4 rozdziałów (*Nowa Huta w ujęciu społeczno-historycznym oraz osobistym; Przesłanki i inspiracje; Własne realizacje autorskie; Opis realizacji doktorskiej „Jestem z Huty”*).

Autorka wykorzystała do jej napisania wydawnictwa zwarte oraz artykuły i dzieła zlokalizowane na stronach internetowych – w sumie 40 pozycji książkowych, 10 czasopism oraz 6 źródeł internetowych.

Zastosowała 66 przypisów, wykorzystała 185 ilustracji dopełniając w ten sposób narrację tekstową.

Autorka w swojej rozprawie odnosi się do literatury przedmiotu. Cytuje takich kanonicznych autorów w obszarze namysłu nad sztuką wizualną, fotografią w kontekście architektury i przestrzeni jak:

R.Barthes, V.Flusser, M.Kępa-Pieniążek, A.Kępska, S.Sikora, P.Zawojski, W.Sztumski (...)

W pierwszym rozdziale autorka dokonuje krótkiego szkicu z okresu najnowszej dzielnicy Nowa Huta oraz dokonuje rysu autobiograficznego w kontekście tego miejsca.

W rozdziale drugim przywołuje i omawia przesłanki oraz inspiracje, motywacje osobiste i zewnętrzne. Wskazuje na medium fotografii jako decydujące w realizacji projektu (strategie twórcze dotyczące przestrzeni, architektury, fotografię uliczną, współczesną fotografię dokumentalną).

W rozdziale trzecim następuje analiza własnych działań artystycznych, autorskich realizacji w kontekście miasta i miejsca. Dokonuje podsumowania swojej dotychczasowej twórczości w kontekście Nowej Huty w okresie 2003-2024:

Trabant w piaskownicy (2003)
Baza (2014)
Betonowy monument (2014)
(Auto)portret miejski (2016)
Miejsce pobytu (2016)
Spacer nowohucki (2017)
Horyzontalny zalew nowohucki (2017)
Wystawki (2018)
Destrukcyjna nowohucka (2019-2020)
Lockdown (2020)
Złota Nowa Huta (2022)
Spacer po dachach (2022)
Pranie (2022)
Ulica od Nowej Huty (2022)
Zestaw „młodzieżowy” (2022-2023)
Portret nowohuckiego psa (2023-2024)

Opis dzieła artystycznego, realizacji doktorskiej „„Jestem z Huty”

Dziełem artystycznym jest wystawa doktorska, na którą składają się następujące elementy medialne:

1. Wprowadzenie

2. **Codziennik** - seria 365 fotografii wykonanych w trakcie prac remontowych przy Alei Róż (opis działania str. 94)

3. **Widoki z okna** - seria kilkudziesięciu fotografii, forma projektu otwarta (opis działania str. 104)

4. Alternatywne formy publikacji autorskiej

- pastisz gazetowy

- szkicowniki

5. Obiekty przestrzenne

- kostki mozaikowe

- telefon

6. Cykle Fotograficzne

- Dość

- Portret nowohucki

- Nowa Huta stereoskopowa

„Jestem z Huty” to projekt będący rezultatem wielomiesięcznej, intensywnej pracy dokumentacyjnej prowadzonej podczas przebudowy Alei Róż – jednej z kluczowych osi urbanistycznych Nowej Huty.

Autorka poruszając się pomiędzy intencją dokumentalną a kreacyjną, tworzy wielowarstwowy zapis miejskiej transformacji.

W ostatecznym rozrachunku kilkanaście tysięcy fotografii, nagrania dźwiękowe z placu budowy, fragmenty mozaiki, osobiste przedmioty oraz autoportrety składają się na opowieść o przestrzeni, czasie, emocjach i zachodzących przemianach.

Projekt stanowi kronikę przemiany, w którym każde zdjęcie traktowane jest jako autonomiczny dokument, ślad, świadectwo prawdy, pracy.

W tle tej miejskiej narracji pulsuje wątek osobisty autorki.

Rodzina i Nowa Huta tworzą dla niej światy równoległe, wzajemnie przenikające się w codzienności i twórczości. Autoportrety, fotografie rodzinne i refleksje intymne otwierają widza na bardziej osobisty wymiar projektu, zachęcają do własnych interpretacji i poszukiwania uniwersalnych wartości.

Wystawa to dzieło totalne, *Gesamtkunstwerk*, obejmuje fotografie drukowane na zróżnicowanych materiałach, obrazy stereoskopowe oraz prezentację multimedialną.

Zastosowane formy pozwalają uchwycić nie tylko zmianę przestrzeni, lecz także jej wpływ na człowieka. To artystyczny gest, praktyka twórcza budująca kulturowe archiwum dokumentujące moment przejścia – od betonowej codzienności ku nowej formie życia miejskiego.

Jest to refleksja nad upływem czasu i nad tym, jak pamięć podlega nieustannej reinterpretacji. Mimo pozornego zamknięcia i kompletności materiału, każdorazowy powrót do fotografii odsłania nowe sensory i emocje.

Praktyka artystyczna łączy techniczną precyzję z głębokim zaangażowaniem społecznym i emocjonalnym. Autorka traktuje fotografię jako narzędzie dialogu z przestrzenią, historią i ludźmi. To swoista rozmowa, do której zaproszony jest każdy uważny odbiorca.

#

Autorka porusza zagadnienia dotyczące współczesnej tożsamości miejsca w odniesieniu do dziedzictwa miejskiej architektury mieszkaniowej.

Interesuje ją architektura i urbanistyka miejska oraz jej przemiany i kontekst społeczny.

Ukazuje efekt swoich badań, na który składają się: wystawa, publikacje oraz inne działania artystyczne.

To autorska metoda obrazowania badanych zagadnień, która w nowatorski i autonomiczny sposób odnosi się do subiektywnego artystycznego opisu.

W działaniach autorki przenikają się dwie strategie.

Z jednej strony jest to uważna obserwacja i fotograficzny zapis natury dokumentalnej.

Z drugiej strony (zainspirowana swoją intuicją, wyobraźnią oraz strategiami transformacji, modyfikacji, kulturowych treści) – powstaje fotografia kreatywna, szereg publikacji oraz notacja wideo.

Dzięki realizacji praktycznej wkraczamy w uniwersum matrycy, systemu, mechanizmu, konstrukcji instalacji.

Przekraczamy granice potocznej notacji i prezentacji fotograficznej (zunifikowane i oprawione w ramy obrazy).

Jest przykładem dzieła totalnego – *Gesamtkunstwerk*.

Autorka opowiada o otaczającym ją świecie za pomocą medium fotografii i jej form pochodnych. Jest myślicielem-konstrukтором, budowniczym systemu i mechanizmu, który umożliwia ponowne przeżywanie i obcowanie z materią miejsca w oparciu o subiektywne zasady i pozyskane uprzednio ślady świata.

W wyniku procesu poszukiwania i badania przestrzeni miasta podejmuje próbę zdefiniowania na nowo tożsamości mieszkańców w kontekście dziedzictwa architektury miejskiej.

Przyczynia się do stworzenia alternatywnego systemu poprzez zastosowanie różnych strategii i mediów (fotografia, projekcja, instalacja, zapis wideo).

Treść dzieła to obserwacja świata przez pryzmat subiektywnego oka i określonej koncepcji.

Konsekwentnej i drobiazgowej dokumentacji wybranego i ważnego dla niej fragmentu świata i zachodzących w nim przemian.

W efekcie doświadczamy przenikających się światów oraz różnych czasów.

#

W ramach pracy praktycznej doktorantka zrealizowała na bazie wielu notacji fotograficznych powyżej opisaną koncepcję wystawy.

Dzieło jest fascynującą grą z przestrzenią, architekturą, obecnością ludzi, procesem zachodzących przemian.

Dialogiem mediów, fotografii, projekcji, instalacji, działań performatywnych w przestrzeni miejskiej.

Wybrane przez autorkę atomy czasu i przestrzeni stają się rekwizytami do dalszej gry, tworzenia kolejnych warstw, permutacji i wariacji.

Powstaje swoista piramidalna konstrukcja, labirynt mediów, palimpsest luster i okien, mediów natury optyczno-mechaniczno-technicznej notacji oczekujących na obecność widza i jego ciekawość poznawczą.

To już nie jest biała przestrzeń galerii i oprawione i powieszono na ścianach fotografie.

To jest wymyślony przez autorkę, zmatrycowany system, który pozwala zanurzyć się w doświadczenie obrazów natury fotograficznej.

To specyficzna sytuacja poznawcza, uwikłanie i zanurzenia widza-interaktora w obszernym i szczegółowym materiale dokumentującym proces przemian szczególnego dla niej miejsca na Ziemi.

Reasumując,

bardzo wysoko oceniam pracę jako całość podejmującą namysł na naturę medium architektury i obrazu sztuki (fotografii, obiektu, instalacji, projekcji).

Wpisuje się ona w mało popularny w Polsce dyskurs dotyczący realizacji długoterminowych, konceptualnych projektów natury dokumentalnej odnoszących się do zachodzących przemian w pejzażu.

Z powyższego wynika, że w świecie przepelnionym różnymi mediami, fundującymi nam nadmiar wrażeń, autorka znalazła dla siebie niszę w tej skomplikowanej sytuacji, którą z powodzeniem wypełniła w autorski sposób.

Konkluzja

Stwierdzam, że rozprawa doktorska, której autorką jest Pani magister Katarzyna Laskus-Stwora pt. „Jestem z Huty” stanowi opis dzieła i prezentuje oryginalne rozwiązanie artystycznego problemu.

Dobór i zastosowanie literatury przedmiotu są właściwe i wystarczające.

Kandydatka wykazuje się dużą wiedzą teoretyczną, warsztatem pojęciowym oraz dużymi kompetencjami praktycznymi, a także ma na swoim koncie szereg rozmaitych działań artystycznych w charakterze autora lub współautora, kuratora, jurora, organizatora.

Rozprawa doktorska oraz dzieło artystyczne przygotowane przez Panią magister Katarzynę Laskus-Stwora charakteryzują się wysoką znajomością przedmiotu zarówno na poziomie teoretycznym, a przede wszystkim praktycznym.

Dorobek twórczy i artystyczny, rozprawa doktorska oraz dzieło spełniają warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (wraz z późniejszymi zmianami).

Niniejszym popieram wniosek o nadanie Pani magister Katarzynie Laskus-Stwora stopnia doktora sztuki w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuk pięknych i konserwacji dzieł sztuki.



.....
Prof. dr hab. Janusz Musiał